

Okul Müdürlerinin Stratejik Liderlik Davranışları ile Etkili Okul Arasındaki İlişkinin İncelenmesi ¹

Ahmet İmalı²

İsmail Yelpeze³

Özet

Bu araştırmanın amacı okul müdürlerinin stratejik liderlik davranışları ile etkili okul arasındaki ilişkiyi ortaya koymaktır. Nicel araştırma desenlerinden ilişkisel modelde gerçekleştirilen araştırmanın evrenini 2020-2021 eğitim öğretim yılında Kahramanmaraş ili Dulkadiroğlu, Onikişubat ve Türkoğlu ilçelerindeki resmi ilkököl ve ortaokullarda görev yapan öğretmenler oluşturmaktadır. Araştırmanın örneklemini ise 101'i kadın ve 99'u erkek olmak üzere toplam 200 öğretmen oluşturmaktadır. Araştırma verilerinin toplanmasında stratejik liderlik ve etkili okul özellikleri ölçekleri kullanılmıştır. Araştırmanın sonucunda öğretmenlerin okul müdürlerinin stratejik liderlik davranışlarına yönelik algılarının yüksek düzeyde olduğu bulunmuştur. Okul müdürlerinin stratejik liderlik davranışlarının alt boyutlarından yönetsel ve politik özelliklerini erkek öğretmenler daha yüksek olarak değerlendirmişlerdir. Branş ve mesleki kıdem değişkenleri açısından değerlendirmelerinde anlamlı bir farklılık görülmemiştir. Öğretmenlerin etkili okula yönelik algıları çok yüksek düzeyde bulunmuştur. Öğretmenlerin etkili okula yönelik değerlendirmelerinde cinsiyet, branş ve mesleki kıdem değişkenlerine göre anlamlı bir farklılık görülmemiştir. Araştırmanın sonucunda stratejik liderlik becerilerinin yönetsel, politik dönüşümsel ve iletişimsel boyutları birlikte etkili okulun %56'sını açıklamaktadır.

Anahtar Kelimeler: Etkili okul, Okul Müdürü, Öğretmen, Stratejik liderlik.

Type / Tür:

Research /Araştırma

Received / Geliş Tarihi:

23 Mayıs 2021

Accepted / Kabul Tarihi:

18 Haziran 2021

Page numbers / Sayfa No:

75-92

Suggested APA Citation /Önerilen APA Atıf Biçimi:

İmalı, A., & Yelpeze, İ. (2021). Okul müdürlerinin stratejik liderlik davranışları ile etkili okul arasındaki ilişkinin incelenmesi. *Kahramanmaraş Sütçü İmam Üniversitesi Eğitim Dergisi*, 3(1), 75-92.

¹ Bu çalışma 26-27 Haziran 2021 tarihinde Şanlıurfa'da yapılan 7. Uluslararası GAP Sosyal Bilimler Kongresinde sunulan "Okul Müdürlerinin Stratejik Liderlik Davranışlarının Demografik Değişkenler Açısından İncelenmesi" isimli bildirinin geliştirilmiş halidir.

² YL Öğrencisi, Öğretmen, MEB, Kahramanmaraş, Türkiye

³ Dr.Öğr.Üyesi, Kahramanmaraş Sütçü İmam Üniversitesi, Türkiye

Examining the Relationship Between School Principals' Strategic Leadership Behaviors and Effective School

Abstract

The aim of this research is to reveal the relationship between the strategic leadership behaviors of school principals and effective school. A group of teachers working in state primary and secondary schools in Dulkadiroglu, Onikisubat and Türkoglu districts of Kahramanmaraş province in the 2020-2021 academic year constituted the universe of the research which was carried out in the relational model from quantitative research designs. The research sampling was comprised of a total of 200 teachers (101 females; 99 males). The scales of “strategic leadership” and “effective schooling characteristics” were used to collect research data. As a result of the research, it was found that teachers had a high level of perception of the strategic leadership behaviors of the principals. Male teachers rated the school principles’ administrative and political characteristics higher, which are among sub-dimensions of strategic leadership behaviors. There was no significant difference in their evaluation regarding the variables of branch and professional seniority. Teachers' perceptions of effective schooling were found to be very high. There was no significant difference in teachers' evaluation of the effective schooling regarding the variables of gender, branch and professional seniority. As a result of the research, the administrative, political transformational and communicative dimensions of strategic leadership skills together explain 56% of the effective schooling.

Key Words: Effective schooling, Strategic leadership, School principal, Teacher.

Giriş

Küreselleşme süreci ile bilim, sanat, teknoloji, eğitim gibi daha birçok alanda başlayan değişim süreci ve bu değişim sürecine bağlı olarak yaşanan paradigma değişimleri örgütleri etkilediği gibi, yönetim bilimindeki anlayışları da değiştirmiştir. Yaşanan tüm bu değişimler ve içinde bulunduğumuz yüzyılın rekabetçi ortamı düşünüldüğünde örgütlerin ve paydaşların ihtiyaç duyduğu liderlik özelliğinin stratejik liderlik olduğu vurgulanmaktadır (Mahdi & Almsafir, 2014).

Stratejik liderlik, stratejik yönetim anlayışının ortaya çıkmasıyla birlikte alanyazına girmiş bir kavramdır (Kılınçkaya, 2013). Stratejik liderlik kavramını 1980’lerde ilk olarak ortaya koyan Adair (2013), stratejik lideri kurumun ya da örgütün değişim zamanlarında bir lider olarak kendisinden beklenileni başarılı bir şekilde yerine getiren kişi olarak ifade etmiştir. Stratejik lider, örgütün içinde bulunduğu durumu doğru şekilde analiz edip planlar geliştirebilen (Altınkurt, 2007), örgütle nitelikli ilişki kurarak planlarını sağlıklı şekilde uygulamaya dönüştürebilen (Vajarodaya, 2013, akt. Çetin & Kumkale, 2016) ve örgüt üyelerinin motivasyonlarını artırarak örgütün amacına ulaşmasını sağlayan kaptan olarak tanımlanmaktadır (Williams & Johnson, 2013, akt. Çetin & Kumkale, 2016).

Birçok örgüt için önemli bir yeri olan stratejik liderlerin eğitim kurumlarındaki önemi yadsınamaz. Nitekim toplumu şekillendirme, topluma yön verme ve toplumun değerlerini gelecek kuşaklara aktarma gibi bir misyonu olan okulların, zamanın şartlarına uygun olarak dönüşümlerinin sağlanması gerekir (Aksulu Köse & Güçlü, 2018). Sosyal ve toplumsal değişimin odak noktasında yer alan okullar, ancak okulun lideri konumunda olan yöneticilerin kendisinden beklenileni karşıladığı zaman başarılı olabilecektir (Çelik, 1995).

Bu süreçte okul yöneticisinden başında bulunduğu okulun verimliliğini ve etkililiğini sürdürebilmek için gerekli yenilikçi liderlik davranışlarında bulunması beklenir (Altınkurt, 2007). Çağa ayak uydurabilen, kurumunun vizyonunu belirleyebilen ve kurum çalışanlarının motivasyonunu sağlayabilen bir okul liderinden, okulun niteliğini de arttırması beklenir. Okulu başarıya götürecek, gelişimini sağlayacak, küresel şartların ortaya çıkardığı rekabet şartları karşısında üstünlük sağlayacak stratejileri belirlemek ve gerekli stratejik liderlik davranışlarını ortaya koymak okul müdürünün zorunluluğu ve sorumluluğudur (Aksulu Köse, 2018). Okul müdürleri okullarının hedeflerine ulaşabilmesi için stratejiler geliştirebilmeli ve okula ait bir misyon ve vizyon, ortaya koyabilmelidir. Bu bağlamda okul müdürleri değişen şartlara karşı doğru zamanda doğru stratejiler üreterek ve değişimleri önceden öngörerek okullarının varlıklarını etkili, verimli bir şekilde devam ettirmelerini ve küresel değişimler karşısında rekabet edebilmelerine olanak sağlayabilirler (Altınkurt, 2007; Davies 2004, Pisapia, 2009).

Okullarda verilen eğitimin niteliğini ve kalitesini artırma üzerine yapılan çalışmalar etkili okul kavramının ortaya çıkmasını sağlamıştır (Helvacıoğlu & Aydoğan, 2011). Etkililik kavramı çok eskilere dayanan bir kavramdır (Balcı, 2014). Can (2018), etkililiği, hedeflere ulaşma düzeyini gösteren kurumun ya da bireyin faydalılığı, ilişkilerdeki uyumun özelliği şeklinde tanımlarken, Bernard 1930’larda (Akt. Balcı, 2014) ise etkililiği örgütün amaçlarına ulaşma derecesi olarak ifade etmektedir. Dünyada etkili okul üzerine yapılan araştırmalar 1960’larda başlamasına karşın Türkiye’de etkili okul üzerine yapılan araştırmaların 1990’larda başladığı görülmektedir (Can, 2018). Okulun etkililiği, okulun ortaya koyduğu performansın bir göstergesidir (Şişman, 2011).

Çok yönlü ve karmaşık bir sistem olan etkili okulların tanımını kavramsal bir çerçeve olmadan yapmak zor olsa da (Balcı, 2014, Çobanoğlu & Badavan, 2016), Klopff ve diğerleri (1982, Akt. Balcı, 2014, 10) etkili okulu “öğrencilerin bilişsel, duyuşsal, psikomotor, sosyal ve estetik gelişimlerinin en uygun sağlandığı optimum bir öğrenme çevresinin yaratıldığı okul” şeklinde tanımlamışlardır. Etkili okul öğrenciyi merkeze alan, öğrencinin ilgisini çekebilecek olan konuyu tespit edip öğrenciyi yönlendirip gelebileceği en üst seviyeye getiren okuldur (Baştepe, 2009). Edmons (1982), etkili okul üzerine yaptığı araştırmalarda etkili okulun özelliklerini şu şekilde sıralamıştır: tüm öğrencilerin öğrenebileceğine ilişkin güçlü bir inancın varlığı, güçlü yönetsel liderlik, öğrenciyi destekleyen olumlu bir öğrenme ortamı, öğrenci merkezli etkili rehberlik anlayışı ve öğrenci gelişiminin sürekli olarak takip edilmesi (Şişman, 2011; akt. Can, 2018). Lider olgusu bütün örgütler, özellikle de okullar için en önemli faktörlerden biri olduğu için (Ermeydan & Can, 2020), etkili okul için de liderliğin ön plana çıktığı söylenebilir.

Bütün özelliklerinin yanında etkili okulun en önemli boyutlarından biri okul yöneticisidir. Yapılan araştırmalarda okulun bileşenlerinden okul yöneticisinin okulun etkililiğinde kritik bir rol oynadığı görülmüştür (Balcı, 2014; Baştepe, 2009; Helvacı & Aydoğan, 2011). Bu nedenle etkili okulun sahip olduğu özellikleri, yöneticilerin görev ve sorumluluklarını ortaya

koyacak etkili okul araştırmalarının son derece önemli olduğu söylenebilir (Oral, 2005; Gökçe & Kahraman, 2010). Stratejik düşünene, geleceği öngörebilen, açık bir misyon ve vizyon ortaya koyabilen okul yöneticisinin etkili okul oluşturmada kritik bir öneme sahip olduğu söylenebilir. Alanyazın taraması yapıldığında, stratejik liderlik üzerine yapılan araştırmalarda genellikle okul yöneticilerinin stratejik liderlik özellikleri ve farklı değişkenlerle ilişkisi incelenmiştir (Ülker, 2009). Etkili okul üzerine yapılan araştırmalarda ise etkili okul özellikleri, etkili okul ile okul yöneticilerinin liderlik stilleri ve farklı değişkenler ile olan ilişkisine bakıldığı görülmektedir (Akçay Güngör, 2018). Bu araştırmanın problem durumu okul müdürlerinin stratejik liderlik davranışları ile etkili okul arasındaki ilişkidir. Literatürde stratejik liderlik ve etkili okul arasındaki ilişkiyi araştıran bir çalışmaya rastlanılmamıştır. Bu nedenle okul müdürlerinin stratejik liderlik davranışları ile etkili okul arasındaki ilişkiyi ortaya koyma gereği duyulmuştur.

Bu araştırmanın amacı okul müdürlerinin stratejik liderlik özellikleri ile etkili okul arasındaki ilişkiyi ortaya koymaktır. Araştırmanın amacı doğrultusunda aşağıdaki sorulara cevap aranmıştır.

1. Öğretmenlerin, okul müdürlerinin stratejik liderlik davranışlarına ve etkili okula yönelik algıları ne düzeydedir?
2. Öğretmenlerin okul müdürlerinin stratejik liderlik davranışlarına ilişkin değerlendirmeleri cinsiyet, branş ve mesleki kıdem değerşkenlerine göre anlamlı farklılık göstermekte midir?
3. Öğretmenlerin etkili okul değerlendirmeleri cinsiyet, branş ve mesleki kıdem değerşkenlerine göre anlamlı farklılık göstermekte midir?
4. Okul müdürlerinin stratejik liderlik davranışları etkili okulun anlamlı bir yordayıcısı mıdır?

Yöntem

Araştırmanın bu bölümünde araştırmanın modeline, çalışma grubuna, veri toplama araçlarına ve verilerin analizi ile ilgili çalışmalara yer verilmiştir.

Araştırma Modeli

Öğretmen algılarına göre okul müdürlerinin stratejik liderlik uygulamaları ile etkili okul arasındaki ilişkiyi ortaya koymayı amaçlayan bu araştırmada nicel araştırma yöntemlerinden ilişkiisel tarama modeli kullanılmıştır. İlişkiisel tarama modeli iki ve daha fazla sayıdaki değerşken arasındaki ilişkinin varlığını ortaya koymaya çalışan araştırma modelleridir (Karasar, 2013). Bu yöntemle değerşkenlere herhangi bir müdahalede bulunulmadan değerşkenler arasındaki ilişki (bağlantı) derecesi korelasyonel istatistik yöntemlerle tespit edilmeye çalışılır (Cresswell, 2017).

Evren ve Örneklem

Araştırmanın evrenini Kahramanmaraş İli Dulkadiroğlu, Onikişubat ve Türkoğlu ilçelerindeki resmi ilköğretim ve ortaokullarda görev yapan sınıf ve branş öğretmenleri oluşturmaktadır. Örneklemine ise, evren içinden basit seçkisiz örnekleme yöntemi ile seçilen 200 sınıf ve branş öğretmeni oluşturmaktadır.

Katılımcıların demografik özelliklerine ilişkin sayı (*N*) ve yüzde (%) dağılımları Tablo 1.'de verilmiştir.

Tablo 1

Demografik Değişkenlere Ait İstatistik Veriler

Değişkenler	<i>N</i>	%
Cinsiyet		
Kadın	101	50.5
Erkek	99	49.5
Branş		
Sınıf Öğretmeni	96	48.0
Branş Öğretmeni	104	52.0
Mesleki Kıdemi		
1-5 Yıl	54	27.0
6-10 Yıl	69	34.5
11-15 Yıl	21	10.5
16-20 Yıl	24	12.0
20 Yıl ve Üzeri	32	16.0

Tablo 1’de görüldüğü üzere araştırmaya katılan katılımcıların %50.5 ‘ini kadınlar, %49.5’ini erkekler oluşturmaktadır. Katılımcıların %48’ini sınıf öğretmenleri, %52’sini branş öğretmenleri oluşturmaktadır. Ayrıca katılımcıların; %27’sini 1-5 yıl kıdeme sahip öğretmenler, %34,5’ini 6-10 yıl kıdeme sahip öğretmenler, %10,5’ini 11-15 yıl kıdeme sahip öğretmenler, %12’sini 16-20 yıl kıdeme sahip öğretmenler, oluştururken %16’sını ise 20 yıl ve üzeri kıdeme sahip öğretmenler oluşturmaktadır.

Veri Toplama Araçları

Araştırma verilerinin toplanmasında John Pisapia tarafından geliştirilen ve Türkiye’de okul müdürlerine yönelik olarak uyarlaması Aydın (2012) tarafından yapılan “Stratejik Liderlik Ölçeği” (SLÖ) ve Matthew L. Witmer (2005) tarafından geliştirilen ve Aysun Akçay Güngör tarafından uyarlanan “Etkili Okul Özellikleri Ölçeği” (EOÖÖ) ile araştırmacılar tarafından oluşturulan kişisel bilgi formu kullanılmıştır.

Araştırmanın verileri küresel ölçekte yaşanan salgın nedeni ile online formlar ile toplanmıştır. İnternet aracılığı ile online olarak toplanan veriler daha etkili toplanmasının yanı sıra maliyet, zaman ve analizlerde sağladığı fayda sebebiyle diğer veri toplama yöntemlerine alternatif bir yöntemdir (Çakıroğlu, 2008).

Stratejik Liderlik Ölçeği

Katılımcıların okul idarecilerine yönelik stratejik liderlik değerlendirmelerini ölçmek için Pisapia tarafından (2010) geliştirilen ve Aydın (2012) tarafından Türkçe uyarlaması yapılan stratejik liderlik ölçeği kullanılmıştır. Ölçek 35 madde ve 5 boyuttan oluşmaktadır. Maddeler 5'li likert (1=Hiç, 2=Nadiren, 3= Arasına, 4= Genellikle 5=Her zaman) tipindedir. Ölçeğin alt boyutları Dönüşümsel Uygulamalar, Yönetimsel Uygulamalar, Etik Uygulamalar, Politik Uygulamalar, İletişimsel Uygulamalar şeklinde isimlendirilmiştir. Orjinal ölçeğin güvenirlik katsayısı toplam ölçek için .94, uyarlama çalışmasında ise .92 olarak bulunmuştur. Bu çalışma örneğinde ise alt boyutlara ilişkin güvenirlik katsayısı .71 ile .83 arasında değişmekte ve toplam ölçek için .90 bulunmuştur. Puanların artması stratejik liderlik özelliğinin yükseldiğini göstermektedir. Ölçeğin orjinalinde 4 alt boyut bulunmaktadır. Aksulu Köse (2018) araştırmasında ölçeğe iletişimsel boyutu da eklemiştir. Bu çalışmada iletişimsel alt boyutu da kullanılmıştır. Katılımcıların ifadelerine katılma düzeylerini belirleyen puan sınırları; 1.00- 1.80= Hiç, 1.81-2.60= Nadiren, 2.61-3.40= Arasına, 3.41-4.20= Genellikle, 4.21-5.00= Her zaman şeklindedir.

Etkili Okul Özellikleri Ölçeği

Katılımcıların etkili okula yönelik değerlendirmelerini ölçmek için Matthew L. Witmer (2005) tarafından geliştirilen ve Akçay Güngör (2018) tarafından Türkçe uyarlaması yapılan etkili okul özellikleri ölçeği kullanılmıştır. Ölçek 14 madde ve 4 boyuttan oluşmaktadır. Maddeler 6'li likert (1= Kesinlikle katılıyorum, 2= Katılmıyorum, 3= Pek fazla katılmıyorum, 4= Katılıyorum, 5=Oldukça katılıyorum, 6= Kesinlikle katılıyorum) tipindedir. Ölçeğin alt boyutları, Sınırlı Öğrenme Engeli, Esnek Kaynaklar, Temel Becerilere Odaklanma ve Öğrenci Gelişimini İzleme şeklinde isimlendirilmiştir. Orjinal ölçeğin güvenirlik katsayısı toplam ölçek için .97, uyarlama çalışmasında ise .96 olarak bulunmuştur. Bu çalışma örneğinde ise Cronbach alfa güvenirlik katsayısı .92 bulunmuştur. Katılımcıların ifadelerine katılma düzeylerini belirleyen puan sınırları; 1.00- 1.83= Kesinlikle katılmıyorum, 1.84-2.67= Katılmıyorum, 2.68-3.51= Pek fazla katılmıyorum, 3.52-4.35= Katılıyorum, 4.36-5.19= Oldukça katılıyorum, 5.20- 6.00= Kesinlikle katılıyorum şeklindedir.

Verilerin Analizi

Araştırma verilerinin analizinde SPSS 22 istatistik paket programı kullanılmıştır. Araştırmanın normal dağılım gösterip göstermediğini belirlemek için basıklık ve çarpıklık değerlerine bakılmıştır. Araştırmada parametrik testlerin kullanılabilmesi için verilerin normal dağılım göstermesi, bu şart sağlanamıyorsa parametrik olmayan testlerin kullanılması

önerilmektedir (Karağöz, 2010). Araştırma verilerine ait çarpıklık ve basıklık değerleri Tablo 2' de verilmiştir.

Tablo 2

Dağılımın Normalliği Testi

Ölçek	Faktörler	Çarpıklık (<i>Skewness</i>)	Basıklık (<i>Kurtosis</i>)
Etkili Okul Özellikleri Ölçeği	Toplam	-.37	-.32
Stratejik Liderlik Ölçeği	Dönüşümsel Uygulamalar	-.963	2.01
	Yönetimsel Uygulamalar	-.341	.821
	Etik Uygulamalar	-1.49	3.39
	Politik Uygulamalar	-.00	.140
	İletişimsel Uygulamalar	-1.01	1.81
	Toplam	-.82	2.03

Tablo 2'de görüldüğü üzere etkili okul özellikleri ölçeğinden elde edilen verilerin normal dağılım gösterdiği görülmektedir. Stratejik liderlik ölçeğinin dönüşümsel uygulamalar, yönetimsel uygulamalar, iletişimsel uygulamalar ve politik uygulamalar boyutlarında dağılımın normal olduğu ancak etik uygulamalar boyutunda ise dağılımın normal olmadığı görülmektedir. Bu boyuta ait verilerin normal dağılım göstermemesinin nedeninin, politik içerikli olması ile ilgili olduğu düşünülmektedir. Yapılan diğer analizlerde normal dağılım sağlanamadığı için etik uygulamalar alt boyutu çıkarılmıştır.

Bulgular

Araştırmanın bu bölümünde araştırma problemlerine ilişkin yapılan istatistiki işlemlere ve bu işlemlere ait bulgulara yer verilmiştir. Araştırmanın birinci amacı doğrultusunda öğretmenlerin, okul idarecilerinin stratejik liderlik özelliklerine ilişkin değerlendirmeleri incelenmiş ve Tablo 3'te sunulmuştur.

Tablo 3

Öğretmenlerin Okul Müdürlerinin Stratejik Liderlik Davranışlarına ve Etkili Okula Yönelik Algı Düzeylerine İlişkin Bulgular

Değişken	N	Minimum	Maximum	\bar{x}	Ss
Dönüşümsel Uygulamalar	200	1.43	5.00	4.06	.65
Yönetimsel Uygulamalar	200	1.80	5.00	3.85	.54
Politik Uygulamalar	200	1.29	5.00	3.47	.69
İletişimsel Uygulamalar	200	2.00	5.00	4.21	.56
Stratejik liderlik toplam	200	1.97	4.86	3.95	.49
Etkili Okul	200	1.50	6.00	4.67	.93

Tablo 3' e göre öğretmenlerin okul müdürlerinin stratejik liderlik davranışlarına ilişkin değerlendirmelerinin ($\bar{x} = 3.95$) ortalamasının üzerinde olduğu bulunmuştur. Etkili okula ilişkin değerlendirmelerinin ise ($\bar{x} = 4.67$) oldukça yüksek olduğu görülmektedir. Öğretmenlerin, okul idarecilerinin stratejik liderlik özelliklerine ilişkin değerlendirmelerinin cinsiyete göre farklılaşıp farklılaşmadığı incelenmiştir. Analize ilişkin t-Test sonuçları Tablo 4'te sunulmuştur.

Tablo 4

Okul Müdürlerinin Stratejik Liderlik Davranış Düzeylerinin Cinsiyete Göre t-Testi Sonuçları

Boyut	Cinsiyet	N	\bar{x}	ss	sd	t	p																																												
Dönüşümsel Uygulamalar	Kadın	101	3.98	.63	198	-1.809	.072																																												
	Erkek	99	4.15	.66				Yönetimsel Uygulamalar	Kadın	101	3.77	.58	198	-2.113	.036	Erkek	99	3.93	.48	İletişimsel Uygulamalar	Kadın	101	4.17	.56	198	-.894	.37	Erkek	99	4.24	.57	Politik Uygulamalar	Kadın	101	3.30	.67	198	-3.747	.00	Erkek	99	3.65	.67	Toplam	Kadın	101	3.88	.49	198	-1.984	.049
Yönetimsel Uygulamalar	Kadın	101	3.77	.58	198	-2.113	.036																																												
	Erkek	99	3.93	.48				İletişimsel Uygulamalar	Kadın	101	4.17	.56	198	-.894	.37	Erkek	99	4.24	.57	Politik Uygulamalar	Kadın	101	3.30	.67	198	-3.747	.00	Erkek	99	3.65	.67	Toplam	Kadın	101	3.88	.49	198	-1.984	.049	Erkek	99	4.02	.48								
İletişimsel Uygulamalar	Kadın	101	4.17	.56	198	-.894	.37																																												
	Erkek	99	4.24	.57				Politik Uygulamalar	Kadın	101	3.30	.67	198	-3.747	.00	Erkek	99	3.65	.67	Toplam	Kadın	101	3.88	.49	198	-1.984	.049	Erkek	99	4.02	.48																				
Politik Uygulamalar	Kadın	101	3.30	.67	198	-3.747	.00																																												
	Erkek	99	3.65	.67				Toplam	Kadın	101	3.88	.49	198	-1.984	.049	Erkek	99	4.02	.48																																
Toplam	Kadın	101	3.88	.49	198	-1.984	.049																																												
	Erkek	99	4.02	.48																																															

Tablo 4' e okul müdürlerinin stratejik liderlik davranış düzeyleri cinsiyet değişkeni açısından dönüşümsel uygulamalar, iletişimsel uygulamalar boyutlarında anlamlı farklılık görülmemiştir ($p > .05$).

Yönetimsel uygulamalar ve politik uygulamalar boyutları açısından ise istatistiksel olarak anlamlı farklılıklar görülmüştür. ($p < .05$). Bu anlamlılığın yönetimsel uygulamalar ve politik uygulamalar boyutlarında erkekler lehine olduğu görülmektedir.

Öğretmenlerin, okul idarecilerinin stratejik liderlik özelliklerine ilişkin değerlendirmelerinin öğretmen branşına göre farklılaşıp farklılaşmadığı incelenmiştir. Analize ilişkin t-Test sonuçları Tablo 5'te sunulmuştur.

Tablo 5

Okul Müdürlerinin Stratejik Liderlik Davranış Düzeylerinin Branşa Göre t-Testi Sonuçları

Boyut	Branş	N	\bar{x}	ss	sd	t	p
Dönüşümsel Uygulamalar	Sınıf	96	4.03	.69	198	-.73	.46
	Branş	104	4.09	.60			
Yönetimsel Uygulamalar	Sınıf	96	3.77	.57	198	-1.83	.06
	Branş	104	3.91	.50			
İletişimsel Uygulamalar	Sınıf	96	4.14	.62	198	-1.49	.13
	Branş	104	4.26	.50			
Politik Uygulamalar	Sınıf	96	3.40	.73	198	-1.39	.16
	Branş	104	3.54	.64			
Toplam	Sınıf	96	3.90	.53	198	-1.37	.17
	Branş	104	3.99	.44			

Tablo 5'e göre okul müdürlerinin stratejik liderlik davranış düzeyleri branş değişkeni açısından tüm boyutlarda anlamlı farklılık görülmemiştir ($p > .05$).

Öğretmenlerin, okul idarecilerinin stratejik liderlik özelliklerine ilişkin değerlendirmelerinin mesleki kıdem yılına göre farklılaşıp farklılaşmadığı incelenmiştir. Analize ilişkin ANOVA sonuçları Tablo 6'da sunulmuştur.

Tablo 6

Öğretmenlerin Stratejik Liderlik Değerlendirmelerinin Mesleki Kıdem Değişkenine Göre Tek Yönlü Varyans Analizi (ANOVA) Sonuçları

Boyutlar	Kategori	N	\bar{X}	ss	F	p
Dönüşümsel Uygulamalar	1 - 5 yıl	54	4.06	.58	1.268	.28
	6 - 10 yıl	69	4.00	.64		
	11 - 15 yıl	21	4.03	.74		
	16 - 20 yıl	24	3.95	.76		
	20 yıl ve üzeri	32	4.29	.59		
Yönetimsel Uygulamalar	1 - 5 yıl	54	3.97	.41	1.799	.13
	6 - 10 yıl	69	3.86	.57		
	11 - 15 yıl	21	3.65	.74		
	16 - 20 yıl	24	3.85	.54		
	20 yıl ve üzeri	32	3.72	.49		
İletişimsel Uygulamalar	1 - 5 yıl	54	4.19	.56	1.486	.20
	6 - 10 yıl	69	4.15	.56		
	11 - 15 yıl	21	4.26	.60		
	16 - 20 yıl	24	4.09	.64		
	20 yıl ve üzeri	32	4.41	.48		
Politik Uygulamalar	1 - 5 yıl	54	3.38	.59	1.744	.14
	6 - 10 yıl	69	3.46	.69		
	11 - 15 yıl	21	3.44	.67		
	16 - 20 yıl	24	3.37	.66		
	20 yıl ve üzeri	32	3.75	.82		
Toplam	1 - 5 yıl	200	3.95	.49	.997	.41
	6 - 10 yıl					
	11 - 15 yıl					
	16 - 20 yıl					
	20 yıl ve üzeri					

Tablo 6'ya göre Tek Yönlü Varyans Analizi (ANOVA) sonuçlarına göre, öğretmenlerin mesleki kıdem değişkenine göre okul müdürlerinin stratejik liderlik davranış düzeyine ilişkin yapılan analiz çalışmaları sonucunda; dönüşümsel uygulamalar (F=1.268), yönetimsel uygulamalar (F=1.799), politik uygulamalar (F=1.744) ve iletişimsel uygulamalar (F=1.486) dağılımları için istatistiksel olarak anlamlı bir farklılık ortaya çıkmamıştır. ($p>.05$).

Tablo 7

Öğretmenlerin Etkili Okul Değerlendirmelerinin Cinsiyet Değişkenine Göre Bağımsız Gruplar için t-Testi Sonuçları

	Cinsiyet	N	\bar{X}	ss	sd	t	p
Etkili Okul	Kadın	101	4.62	.87	198	-.668	.50
	Erkek	99	4.71	.99			

Tablo 7' ye göre öğretmenlerin etkili okula ilişkin algı düzeyleri cinsiyet değişkeni açısından anlamlı bir farklılık göstermemektedir ($p>.05$). Öğretmenlerin, etkili okula ilişkin değerlendirmelerinin branşa göre farklılaşıp farklılaşmadığı incelenmiştir. Analize ilişkin t-Test sonuçları Tablo 8'de sunulmuştur.

Tablo 8

Öğretmenlerin Etkili Okul Değerlendirmelerinin Branş Değişkenine Göre Bağımsız Gruplar için t-Testi Sonuçları

	Branş	N	\bar{X}	ss	sd	t	p
Etkili Okul	Sınıf	96	4.59	1.04	198	-1.18	.23
	Branş	104	4.74	.81			

Tablo 8' e göre öğretmenlerin etkili okula ilişkin değerlendirmeleri branş değişkeni açısından anlamlı bir farklılık göstermemektedir ($p>.05$).

Tablo 9

Öğretmenlerin Etkili Okul Değerlendirmelerinin Mesleki Kıdem Değişkenine Göre Tek Yönlü Varyans Analizi (ANOVA) Sonuçları

Boyutlar	Kategori	N	\bar{X}	ss	F	p
Etkili Okul	1 - 5 yıl	54	4.44	.86	2.15	.07
	6 - 10 yıl	69	4.68	.84		
	11 - 15 yıl	21	4.83	.93		
	16 - 20 yıl	24	4.55	1.05		
	20 yıl ve üzeri	32	5.01	1.06		

Tablo 9'a göre Tek Yönlü Varyans Analizi (ANOVA) sonuçlarına göre, öğretmenlerin mesleki kıdem değişkenine göre etkili okul değerlendirmelerine ilişkin yapılan analiz çalışmaları sonucunda; ölçeğin genelinde ($F = 2.15$) dağılımları için istatistiksel olarak

anlamli bir farklılık ortaya çıkmamıştır ($p > .05$).

Tablo 10

Okul Müdürlerinin Stratejik Liderlik Davranışlarının Etkili Okulu Yordamasına İlişkin Regresyon Analizi Sonuçları

Model	Değişken	B	Sh	β	t	p	R	R ²	ΔR^2	F
1	Sabit	3.655	.470		7.782	.000	.154	.024	.019	4784*
	Yönetimsel	.264	.121	.154	2.187	.030				
2	Sabit	2.503	.442		5.669	.000	.493	.243	.236	31.690**
	Yönetimsel	-.051	.114	-.029	-4.443	.658				
	Politik	.680	.090	.503	7.566	.000				
3	Sabit	.968	.436		2.221	.027	.648	.420	.411	47.292**
	Yönetimsel	-.050	.100	-.029	-4.498	.619				
	Politik	.183	.102	.135	1.797	.074				
	Dönüşümsel	.802	.104	.558	7.722	.000				
4	Sabit	-.710	.432		-1.643	.102	.751	.564	.556	63.183**
	Yönetimsel	.044	.088	.026	.504	.615				
	Politik	.110	.089	.081	1.236	.218				
	Dönüşümsel	-.193	.153	-.134	-1.259	.209				
	İletişimsel	1.333	.166	.812	8.045	.000				

Tablo 10' a göre Model 1' de stratejik liderliğin alt boyutlarından yönetimsel boyut istatistiksel olarak anlamlı çıkmaktadır ($p < .001$). Model 2' de yönetimsel boyut anlamsız çıkarken, politik boyut istatistiksel olarak anlamlı çıkmaktadır ($p < .001$), her ne kadar anlamsız olsada yönetimsel ve politik boyut birlikte etkili okulun, yaklaşık %24'ünü açıklamaktadır. Politik boyutun etkili okulun anlamlı bir yordayıcısı olduğu ortaya çıkmaktadır. ($R^2 = .24$, $p < .001$). Model 3' de yönetimsel ve politik boyutlar anlamsız çıkarken, dönüşümsel boyut istatistiksel olarak anlamlı çıkmaktadır ($p < .001$). Yönetimsel, politik boyut her ne kadar anlamsız olsa da dönüşümsel boyut ile birlikte etkili okulun yaklaşık %42'sini açıklamaktadır. Dönüşümsel boyutun etkili okulun anlamlı bir yordayıcısı olduğu ortaya çıkmaktadır. ($R^2 = .42$, $p < .001$). Model 4' de yönetimsel, politik, dönüşümsel boyut istatistiksel olarak anlamsız çıkarken, iletişimsel boyut anlamlı çıkmaktadır ($p < .001$). Her ne kadar yönetimsel, politik, dönüşümsel boyut anlamsız çıksada iletişimsel boyut ile birlikte etkili okulun yaklaşık %56'sını açıklamaktadır. İletişimsel boyutun etkili okulun anlamlı bir yordayıcısı olduğu ortaya çıkmaktadır. ($R^2 = .56$, $p < .001$). Regresyon formülü: Etkili okul = $-710 + (0.44 \text{Yönetimsel}) + (0.110 \text{Politik}) + (-0.193 \text{Dönüşümsel}) + (1.333 \text{İletişimsel})$

Tartışma ve Sonuç

Araştırmanın bu bölümünde araştırmanın sonucunda elde edilen bulgular alanyazın çerçevesinde tartışılmıştır.

Araştırmanın sonucunda öğretmenlere göre okul müdürlerinin stratejik liderlik davranış düzeyinin yüksek olduğu, alt boyutlarına bakıldığında dönüşümsel uygulamalar, yönetsel uygulamalar ve politik uygulamalar boyutlarında yüksek düzey; iletişimsel uygulamalar boyutunda ise çok yüksek düzeyde olduğu görülmüştür. Araştırmanın bulgusunu destekler nitelikte Aksulu Köse (2018) tarafından yapılan çalışmada da genel ortalama puanının yüksek düzeyde olduğu görülmüştür. Aydın (2012) tarafından yapılan çalışmada ise dönüşümsel, yönetsel ve etik liderlik boyutlarının yüksek, politik liderlik özelliklerinin ise ortaya yakın düzeyde olduğu görülmüştür. Bu araştırma ve diğer araştırmaların sonuçları beraber ele alındığında okul müdürlerinin stratejik liderlik davranışlarının öğretmenler tarafından kabul gördüğünü ve müdürlerinden memnun olduklarını düşünebiliriz. Bu durum okulun daha rahat bir çalışma ortamına dönüşmesini ve başarı yönünden diğer okullara karşı bir üstünlük oluşturabileceği söylenebilir. Etkili okula yönelik algı ise çok yüksek düzeydedir. Araştırmanın bulgusundan farklı olarak Koçak ve Nartgün (2020) tarafından yapılan çalışmada öğretmenlerin etkili okula yönelik algıları orta düzeydedir. Ermeşdan (2020) çalışmasında öğretmenlerin etkili okula yönelik görüşlerinin yüksek düzeyde olduğu görülmüştür. Yalnızlar (2019)'ın araştırma sonucuna göre öğretmenlerin etkili okula yönelik algılarının “orta derecede katılıyorum” düzeyindedir. Bu araştırma ve diğer araştırmaların sonuçları beraber ele alındığında öğretmenlerin genel olarak okullarını etkili buldukları söylenebilir. Bunda okulun fiziki ve teknolojik altyapısının büyük oranda tamamlanmasının, öğrenci profilinin iyi olmasının, olumlu bir okul ve öğrenme ikliminin varlığının etkili olduğu söylenebilir.

Okul müdürlerinin stratejik liderlik davranış düzeylerinin cinsiyet değişkeni sonuçlarına göre, dönüşümsel uygulamalar boyutunda anlamlı fark görülmezken, yönetsel ve politik uygulamalar boyutlarında istatistiksel olarak anlamlı farklılık görülmüştür. Bu fark erkekler lehinedir. Biçer (2015) tarafından yapılan çalışmada, öğretmen algılarına göre okul müdürlerinin stratejik liderlik davranışları cinsiyet değişkenine göre dönüşümcü ve yönetsel uygulamalar boyutlarında anlamlı farklılık görülürken, etik ve politik uygulamalar boyutlarında anlamlı farklılık görülmemiştir. Şişik (2015) tarafından yapılan çalışmada, stratejik liderliğin bütün boyutlarında cinsiyet değişkeni açısından anlamlı bir farklılık görülmemiştir. Bu araştırma ve diğer araştırmaların sonuçları beraber ele alındığında kadın öğretmenlerin yöneticilerinin stratejik liderlik özelliklerini daha yetersiz buldukları dikkati çekmektedir. Okul müdürlerinin erkek olmasından kaynaklı olarak kadın öğretmenler daha eleştirel yaklaşmış olabilecekleri düşünülebilir.

Okul müdürlerinin stratejik liderlik davranış düzeylerinin branş değişkeni sonuçlarına göre, tüm boyutlarda anlamlı bir farklılık görülmemiştir. Araştırmanın bulgusunu destekler nitelikte Aksulu Köse (2018) ve Altınkurt (2007) tarafından yapılan çalışmalarda da okul

müdürlerinin stratejik liderlik davranış düzeyleri branş değişkeni açısından anlamlı bir farklılık görülmemiştir. Bu araştırma ve diğer araştırmaların sonuçları beraber ele alındığında okul müdürlerinin uygulamaları konusunda farklı branştaki öğretmenleri aynı okulda aynı okul müdürü ile çalıştıkları için stratejik liderlik becerileri konusunda benzer düşüncelere sahip oldukları söylenebilir.

Mesleki kıdem değişkenine göre, stratejik liderlik ölçeğinin tüm boyutlarında istatistiksel olarak anlamlı bir farklılık görülmemiştir. Araştırmanın bulgusunu destekler nitelikte Şişik (2015) tarafından yapılan araştırmada tüm boyutlarda mesleki kıdem değişkeni açısından anlamlı bir farklılık görülmemiştir. Biçer (2015) tarafından yapılan araştırmada ise, etik ve politik uygulamalar boyutlarında anlamlı bir farklılık görülmezken, dönüşümcü ve yönetsel uygulamalar boyutlarında anlamlı bir farklılık görülmüştür. Bu fark dönüşümcü uygulamalar boyutunda 1-5 yıl arası mesleki kıdeme sahip olan öğretmenlerle, 6-10 yıl ve 11-15 yıl arası mesleki kıdeme sahip olan öğretmenler arasında, yönetsel uygulamalar boyutunda ise 1-5 yıl arası mesleki kıdeme sahip olan öğretmenlerle, 6-10 yıl arası mesleki kıdeme sahip olan öğretmenler arasındadır. Bu araştırma ve diğer araştırmaların sonuçları beraber ele alındığında bütün öğretmenlerinin yöneticilerinin uygulamalarından memnun oldukları ve yöneticilerinin stratejik liderlik özelliklerine ilişkin değerlendirmelerinde görevinde yeni olan öğretmenler ile tecrübeli öğretmenlerin benzer düşüncelere sahip oldukları düşünülebilir. Okul ortamının ve yöneticinin stratejik liderlik davranışlarının öğretmenler tarafından kabul gördüğü söylenebilir.

Öğretmenlerin etkili okula yönelik algı düzeyi cinsiyet değişkenine göre anlamlı bir farklılık göstermemektedir. Araştırmanın bulgusunu destekler nitelikte Yalnızlar (2019) ve Tutkan (2019) tarafından yapılan araştırmalarda da etkili okul düzeyleri ve alt boyutlarında anlamlı bir farklılık görülmemiştir. Bu araştırma ve diğer araştırmaların sonuçları beraber ele alındığında erkek ve bayan öğretmenlerin etkili okul kavramı ile ilgili düşüncelerinin ve okullarının etkililiğine yönelik düşüncelerinin benzer olduğu söylenebilir. Bu durumun etkili okul kavramının nesnel ölçütlere dayandırılmasından ve bu ölçütlerin cinsiyete göre değişmemesinden kaynaklandığı söylenebilir.

Öğretmenlerin etkili okula yönelik algı düzeyinde branş değişkenine göre anlamlı bir farklılık görülmemiştir. Araştırmanın bulgusunu destekler nitelikte Akan'ın (2007) araştırmasında da anlamlı bir farklılık görülmemiştir. Delice (2020) tarafından yapılan araştırmada okul öncesi öğretmenleri okulu daha etkili bulmuşlardır. Diğer yandan Ermeş (2020) tarafından yapılan araştırmada sınıf öğretmenleri okulu daha etkili bulmuşlardır. Bu araştırma ve diğer araştırmaların sonuçları beraber ele alındığında okulun etkili bulmaya ilişkin birbirinden farklı sonuçların olduğu görülmektedir. . Bu farklılığın nedeni çalışılan örneklemin çeşitliliğiyle ilişkili olabilir. Bu çalışmada hem kentsel hem de kırsal kesimde görev yapan öğretmenler bulunmaktadır. Diğer çalışmalar için de benzer durum söz konusudur. Sonuç olarak kırsal kesimde çalışan öğretmenler hangi grupta yer alıyorsa onların okullarına ilişkin etkililiği daha düşük değerlendiriyor olabilir.

Öğretmenlerin etkili okula yönelik algı düzeyinde mesleki kıdem değişkenine göre istatistiksel olarak anlamlı bir farklılık görülmemiştir. Araştırmanın bulgusunu destekler nitelikte Abdurrezzak (2015) tarafından yapılan araştırmada da anlamlı bir farklılık görülmemiştir. Ermeýdan (2020) tarafından yapılan araştırmada öğretmenlerin etkili okula yönelik algılarının anlamlı olarak farklılaştığı görülmüştür. Bu fark 11-15 yıl hizmet süresine sahip öğretmenlerin okul etkililiği algılarının 1-5 ve 6-10 yıl hizmet süresine sahip öğretmenlerden, 21 yıl ve üzeri hizmet süresine sahip öğretmenlerin okul etkililiği algıları ise 1-5 yıl hizmet süresine sahip öğretmenlerden anlamlı olarak daha yüksektir. Bu araştırma ve diğer araştırmaların sonuçları beraber ele alındığında, göreve yeni başlayanlar ile tecrübeli mesleki deneyimi fazla olan öğretmenlerin benzer düşüncelere sahip olduğu düşünülebilir. Diğer araştırmalarda farklılıklar görülmesinde ise, okulu, okul kültürünü ve çevreyi yeterince tanıyamamadan kaynaklı olduğu düşünülebilir.

Okul müdürlerinin stratejik liderlik davranışlarının etkili okulu yordamasına ilişkin regresyon analizi sonucunda stratejik liderliğin alt boyutları olan yönetimsel, politik, dönüşümsel ve iletişimsel boyut birlikte etkili okulun %56' sını açıkladığı görülmüştür. Ermeýdan (2020) tarafından yapılan araştırmada dönüşümcü liderliğin okul etkililiğindeki toplam varyansın yaklaşık %18'ini açıkladığı görülmüştür. Tuncel (2013) tarafından yapılan araştırmada dönüşümcü liderliğin % 63'nü açıkladığı görülmüştür. Cerit ve Yıldırım (2017) tarafından yapılan araştırmada etkili liderlik niteliklerinin etkili okulun yaklaşık % 46'sını açıkladığı görülmüştür. Burada okul yöneticisinin sahip olduğu stratejik liderlik özellikleri okulun etkililiğine önemli ölçüde katkı sunacaktır. Okul yöneticisinin okul için önemi düşünüldüğünde, yöneticinin uygulamada göstereceği misyon ve vizyon ortaya koyabilme, paydaşları belli bir amaç etrafında toplayabilme, amaca ulaşmada izlenecek stratejileri belirleyebilme, olumlu ve etkili bir öğrenme ortamı oluşturabilme ve performansı ve stratejileri değerlendirebilme gibi stratejik liderlik becerileri hem öğrenci başarısının, hem öğretmen motivasyonunun artmasını sağlayabileceği dolayısıyla okulun başarısına ve etkililiğine katkı sunacağı söylenebilir.

Kaynakça

- Abdurrezzak, S. (2015). *Etkili okul ve okul liderliğine ilişkin öğretmen algılarının incelenmesi* (Yüksek Lisans Tezi). Cumhuriyet Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü
- Adair, J. (2013). *Etkili stratejik liderlik*. (Çev. S. F. Güneş.) Babıalı Kültür Yayıncılık.
- Altınkurt, Y. (2007). *Eğitim örgütlerinde stratejik liderlik ve okul müdürlerinin stratejik liderlik uygulamaları* (Doktora Tezi). Anadolu Üniversitesi, Eğitim Bilimleri Enstitüsü.
- Akan, D. (2007). *Değişim sürecinde ilköğretim okullarının etkili okul özelliklerine sahip olma düzeyleri* (Doktora Tezi). Atatürk Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Erzurum.
- Aydın, M. K. (2012). *Kamu ve özel ilköğretim okulu müdürlerinin stratejik liderlik özellikleri ile kurumlarının örgütsel öğrenme düzeyleri arasındaki ilişki* (Yüksek Lisans Tezi). Gazi

Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü.

Balcı, A. (2014). *Etkili okul ve okul geliştirme: Kuram uygulama ve araştırma*. Ankara: Pegem A Yayıncılık.

Baştepe, İ. (2009). Etkili okulun eğitim-öğretim süreci ve ortamı boyutlarının nitelikleri. *Elektronik Sosyal Bilimler Dergisi*, 8(29), 76-83. Erişim adresi: <https://dergipark.org.tr/en/download/article-file/70123>

Biçer, M. (2015). *İlk ve ortaokul müdürlerinin starejik liderlik davranışlarına ilişkin öğretmen algılarının bazı değişkenler açısından incelenmesi* (Yüksek Lisans Tezi). Zirve üniversitesi- Kahramanmaraş Sütçü İmam Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü.

Can, N. (2018). *Etkili okul ve etkili öğretmen*. Can, N. (Ed.), Kuram ve uygulamada eğitim yönetimi (s. 245-268). Pegem Akademi.

Creswell, J. W. (2017). Eğitim araştırmaları (Çev. M. Bütün ve S.B. Demir) : *Nicel ve nitel araştırmanın planlanması, yürütülmesi ve değerlendirilmesi*. Edam.

Çakıroğlu, Ü. (2008). Eğitim araştırmaları için internet tabanlı veri toplama aracı tasarımı ve uygulaması. <http://earsiv.gop.edu.tr/xmlui/handle/20.500.12881/849>

Çelik, V. (1995). Eğitim yöneticisinin vizyon ve misyonu. *Kuram ve Uygulamada Eğitim Yönetimi*, 1(1), 47-53. Erişim adresi: <https://dergipark.org.tr/en/pub/kuey/issue/10394/127186>

Cerit, Y., & Yıldırım, B. (2017). İlkokul müdürlerinin etkili liderlik davranışları ile okul etkililiği arasındaki ilişki. *Bartın Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 6(3), 902-914. doi.org/10.14686/buefad.312405

Çobanoğlu, F., & Badavan, Y. (2016). Başarılı okulların anahtarı: Etkili okul değişkenleri. *Pamukkale Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, (26), 114-134. doi.org/10.5505/pausbed.2017.24650

Davies, B. (2004). Introduction to the special edition on strategy and strategic leadership in schools. *School Leadership & Managment*, 24(1), 7-9. doi.org/10.1080/1363243042000172787.

Delice, A. (2020). *Yöneticilerin paternalist liderlik özellikleri ile okulların etkililiği arasındaki ilişki (Kahramanmaraş ili örneği)*. (Yüksek Lisans Tezi). Kahramanmaraş Sütçü İmam Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü.

Ermeydan, M., & Can, N. (2020). Okul yöneticilerin liderlik stilleriyle etkili okul arasındaki ilişki. *Gaziantep Üniversitesi Eğitim Bilimleri Dergisi*, 4(2), 94-121. Erişim adresi:

<https://dergipark.org.tr/en/download/article-file/1020093>

Gökçe, F., & Kahraman, P. B. (2010). Etkili okulun bileşenleri: Bursa ili örneği. *Uludağ Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 23(1), 173-206. Erişim adresi:

<https://dergipark.org.tr/en/download/article-file/153403>

Güngör, A., A., (2018). *Etkili okul özelliklerinin dönüşümsel liderlik ve öğretmen bağlılığıyla ilişkisi* (Doktora Tezi). Ege Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü.

Helvacı, M. A., & Aydoğan, İ. (2011). Etkili okul ve etkili okul müdürüne ilişkin öğretmen görüşleri. *Uşak Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi*, 4(2), 41-60. Erişim adresi:

<https://dergipark.org.tr/en/download/article-file/202373>

Karagöz, Y. (2010). Nonparametrik tekniklerin güç ve etkinlikleri. *Elektronik Sosyal Bilimler Dergisi*, 9(33), 18-40. <https://dergipark.org.tr/en/download/article-file/70201>

Karasar, A. (2013). *Bilimsel araştırma yöntemleri*. Nobel Yayın Dağıtım.

Kılınçkaya, B. (2013). *İl milli eğitim müdürlerinin stratejik liderlik özellikleri araştırması* (Yüksek Lisans Tezi). Gazi Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü.

Köse, A. A., & Güçlü, N. (2018). Özel okul müdürlerinin stratejik liderlik davranışları ile örgütsel sağlık arasındaki ilişki. *Çağdaş Yönetim Bilimleri Dergisi*, 5(3), 241-252. Erişim adresi: <https://dergipark.org.tr/en/download/article-file/612296>

Köse, A. A. (2018). *Özel okul müdürlerinin stratejik liderlik davranışları ile örgüt sağlığı arasındaki ilişki* (Yüksek Lisans Tezi). Gazi Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü.

Mahdi, O. R., & Almsafir, M. K. (2014). The role of strategic leadership in building sustainable competitive advantage in the academic environment. *Procedia-Social and Behavioral Sciences*, 129, 289-296. doi.org/10.1016/j.sbspro.2014.03.679 Nartgün,

Ş. S., & Koçak, S. (2020). Öğretmenlerin işe angaje olmaları ile okul etkililiği arasındaki ilişki. *Journal of Human Sciences*, 17(3), 792-811. doi.org/10.14687/jhs.v17i3.5959.

Pisapia, J. (2009). *The Strategic leader: New tactics for a globalizing world*. Charlotte, NC: IAP, Information Age Publishing.

Şişman, M. (2011). *Eğitimde Mükemmellik Arayışı Etkili Okullar* (2. Baskı). Pegem A Yayıncılık.

Şişman, M. (2011). *Eğitimde Mükemmellik Arayışı Etkili Okullar* (4. Baskı). Pegem A Yayıncılık.

-
- Şişik, K. Ş. (2015). *Öğretmen perspektifinden okul müdürlerinin stratejik liderlik davranışlarının değerlendirilmesi* (Yüksek Lisans Tezi). Okan Üniversitesi Sosyal Bilimleri Enstitüsü.
- Tuncel, H. (2013). *Etkili okul oluşturmada okul müdürünün dönüştürücü liderlik rolü* (Yüksek lisans tezi). Erciyes Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü.
- Tutkan, C. (2019). *Özel okullarda okul yöneticisi ve öğretmenlerin etkili okul algılarının incelenmesi* (Yüksek lisans tezi). Bahçeşehir Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü.
- Ülker, M. (2009). *Okul yöneticilerinin stratejik liderlik özelliklerine ilişkin öğretmen algıları* (Yüksek lisans Tezi). Anadolu Üniversitesi, Eğitim Bilimleri Enstitüsü.
- Yalnızlar, D. N. (2019). *Ortaöğretim kurumlarının etkili okul özelliklerine sahip olma düzeyi ile öğretmenlerin örgütsel kimlik algısı arasındaki ilişki* (Yüksek Lisans Tezi). Yıldız Teknik Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü.